

Standard for Bærekraftig reisemål og FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles mål for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. FNs bærekraftsmål består av 17 mål (SDGs) og 169 delmål som er en felles global retning for land, næringsliv og lokalsamfunn for en bærekraftig fremtid. Reiseliv kan og bør spille en viktig rolle for å nå disse målene. FNs reiselivsorgan UNWTO har utviklet en innsikts- og inspirasjonsside for [SDGene og reiseliv](#). Denne inneholder informasjon og initiativer om reiselivets bidrag til SDGene rundt om i verden.

Reiseliv er spesifikt nevnt i SDGene 8, 12 og 14, men mål 17, som omhandler samarbeid, er også et viktig mål for å oppnå en bærekraftig utvikling i reiselivet.

Merkeordningen Bærekraftig reisemål tar opp en rekke av disse utfordringene, og temaene inngår i arbeidet for et mer bærekraftig reiseliv. Bærekraftig reiseliv omhandler et grunnleggende og helhetlig verdisyn på reiselivsnæringen; den lokale verdiskapingen, klima- og miljøbelastning og påvirkning på innbyggere og samfunn. Ressursene reiselivet forbruker er unike og bare delvis fornybare, og ambisjonen må være å minimere og fjerne de negative konsekvensene av reiselivet, - og løfte de positive.

Standarden i merkeordningen er godkjent av Global Sustainable Tourism Council (GSTC), noe som betyr at kriteriene dekker internasjonale krav til sertifisering for destinasjoner. GSTC har koblet sin standard opp mot bærekraftsmålene [her](#).

Helt konkret bidrar merkeordningen til å oppfylle delmål 12.b: «Utvikle og innføre metoder for å overvåke konsekvensene av en bærekraftig utvikling på en turistnæring som er bærekraftig, skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter». Her inngår merkeordningen i Norges rapportering på bærekraftsmålene.

Gjennom deltakelse i merkeordningen bidrar over 100 kommuner til den globale dugnaden. Ved å kople de enkelte kriterier i merkeordningen til ulike bærekraftsmål kan også kommunene dokumentere dette arbeidet.

Kriterier	Indikatorer	SDGs
A Forankring og implementering politisk		
<p>A1 Bærekraftig reiseliv skal være integrert i relevante planer og strategier regionalt og kommunalt</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er bærekraftig reiseliv beskrevet i kommunal(e)- og/eller regional(e) planer og strategier slik at fremtidig ressursforvaltning og verdiskaping er ivaretatt 2. Har kommunen(e) fattet politisk vedtak om å være en aktiv bidragsyter for å oppnå merket for bærekraftig reisemål. 	
B Forankring og implementering på reisemålet		
<p>B1 Reisemålet har en flerårig reisemålsstrategi som er tilpasset reisemålets størrelse og som er utviklet gjennom en åpen prosess.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er strategien vedtatt av destinasjonsledelsen og minimum oppdatert hvert 3. år 2. Er det en plan for minimum årlig orientering om status på strategien i kommunestyret 	
<p>B2 Reisemålet har en handlingsplan for bærekraftig reiselivsutvikling</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dekker planen gapene mellom standarden for bærekraftig reisemål og status på reisemålet (GAP analyse) 2. Er det en plan for minimum halvårlig orientering om status på handlingsplanen for medlemsbedriftene 	
<p>B3 En betydelig andel av reiselivsbedriftene på reisemålet skal delta aktivt i finansiering, utvikling og markedsføring av reisemålet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel av reiselivsbedrifter som har skriftlig avtale om betaling av årlig medlemsavgift eller finansiering av fellestiltak 2. Andel av medlemsbedrifter som er involvert i destinasjonsledelse, relevante utvalg og prosjekter 3. Tar destinasjonsledelsen initiativ til å involvere lokale aktører, utbyggere og eiere av fritidsboliger i utvikling av reisemålet 	
<p>B4 Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt antall merker og sertifiseringer for miljø, kvalitet og bærekraft i reiselivsbedriftene</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Selskapet som har destinasjonsledelsen er miljøsertifisert 2. Antall iverksatte tiltak siste tre kalenderår for å øke antall sertifiseringer/merkinger 3. Antall markedsstiltak siste tre kalenderår som fremhever sertifiserte og merkede reiselivsbedrifter 	

C Bevaring av natur, kultur og miljø

<p>C1-1</p> <p>Det skal finnes en oversikt over materiell- og immateriell kultur og kulturarv; steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse, og som kan være en ressurs for reiselivet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Destinasjonsledelsen har definert hva som er av både kulturell og kulturhistorisk interesse 2. Reisemålet har retningslinjer eller forskrifter som er utformet for å beskytte kulturressurser 	
<p>C1-2</p> <p>Det skal finnes plan(er), utviklet i en åpen prosess, for formidling og aktiv bruk av materiell- og immateriell kultur og kulturarv; steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse (Ref. C1-1)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bidrar planen(e) til reiselivets bruk, bevaring og formidling av reisemålets kulturarv 2. Andel av de 10 største arrangementer som er basert på aktiv bruk av steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse 3. Antall reiselivsbedrifter med kvalitetsmerking for kulturarv 4. Er korrekt formidling av områder av kulturell interesse gjort tilgjengelig på relevante språk og steder på reisemålet 	
<p>C1-3</p> <p>Det skal arbeides aktivt for utvikling av det lokale mattilbudet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel av serveringsbedrifter som tilbyr minimum 25% lokalt og regionalt produsert mat og/eller drikke 2. Andel av serveringsbedrifter som tilbyr minimum 25% retter og/eller drikke med lokal og regional tilhørighet 3. Antall virksomheter som produserer lokal og regional mat og/eller drikke 4. Antall virksomheter med kvalitetsmerking for lokal mat/drikke 	
<p>C2-1</p> <p>Det skal tas hensyn til landskapets fysiske og visuelle integritet ved gjennomføring av bygg- og anleggstiltak</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er det gjennomført landskapsanalyse som beskriver landskapsområders verdier og bruk 2. Reisemålet har retningslinjer som ivaretar og sikrer landskapshensyn 3. Andel innvilgede dispensasjonssøknader for nybygg i 100-m. beltet langs saltvann, vann og vassdrag 	
<p>C3-1</p> <p>Destinasjonsledelsen skal bidra i arbeidet med besøksstrategi og sårbarhetsanalyse i tilknytning til nasjonalparker/verneområder</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er det utarbeidet besøksstrategi for nærliggende nasjonalpark(er)/verneområde(r) der reisemålet har bidratt aktivt inn i arbeidet 2. Er det i denne forbindelse gjennomført sårbarhetsanalyse i områder hvor det er avdekket utfordringer knyttet til sårbare naturverdier og/eller mye besøk 	

		
<p>C3-2</p> <p>Det skal finnes en oversikt over naturområder som kan være en ressurs for reiselivet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Destinasjonsledelsen har definert hva som er naturområder, deriblant landskapsområder med natur- og kulturarv, av særskilt interesse for reiselivet 2. Antall merkede ruter etter nasjonal mal for skilting og gradering 	
<p>C3-3</p> <p>Det skal finnes plan(er), utviklet i en åpen prosess, for formidling og bruk av viktige naturområder av særskilt interesse for reiselivet, som minimerer uønsket belastning fra besøkende (Ref. C3-2)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvor mange verneområder av særskilt interesse for reiselivet finnes innenfor reisemålet 2. Finnes det forvaltningsplaner for disse verneområdene som bidrar til reiselivets bruk, bevaring og formidling 3. Er korrekt formidling av natur og naturtyper av særskilt interesse gjort tilgjengelig på relevante språk og steder på reisemålet 4. Er det gjennomført tiltak for å bøte på reiselivets eventuelle negative påvirkning på biologisk mangfold/naturmangfold (for eksempel reparasjon av stier, skilting, styring av ferdsel etc) 	
<p>C3-4</p> <p>Destinasjonsledelsen har et system for å sikre samsvar med lokale, nasjonale og / eller internasjonale standarder for høsting, fremvisning og salg av sopp, planter og dyr</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Har destinasjonsledelsen gjennomført tiltak for å informere reiselivsbedriftene og / eller gjestene om gjeldende regelverk og forvaltning 	

<p>C4-1</p> <p>Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt antall miljøsertifiseringer på reisemålet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reisemålets kommuneadministrasjon(er) er miljøsertifisert 2. Andel miljøsertifiserte reiselivsbedrifter 3. Antall miljøsertifiserte reiselivsbedrifter 4. Antall sertifiserte reiselivsbedrifter av reisemålets 10 største reiselivsbedrifter- målt etter omsetning 	
<p>C4-2</p> <p>Bruk av transport til reisemålet skal måles</p>	<p>Andel gjester som ankommer med:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fly / helikopter - buss - tog - båt/cruise - privat- eller leiebil (bensin/diesel) - bobil - elektrisk drevet kjøretøy - motorsykkkel - sykkel - annen offentlig transport - annet 	
<p>C4-3</p> <p>Bruk av transport til aktiviteter skal måles</p>	<p>Andel gjester som ankommer med:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fly / helikopter - buss - tog - båt/cruise - privat- eller leiebil (bensin/diesel) - bobil - elektrisk drevet kjøretøy - motorsykkkel - sykkel - annen offentlig transport - annet 	
<p>C4-4</p> <p>Destinasjonsledelsen skal arbeide for å redusere utslipp / transportbehov</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antall nye tiltak siste kalenderår som bidrar til å redusere utslipp / transportbehov til destinasjonen 2. Antall nye tiltak siste kalenderår som bidrar til å redusere utslipp/ transportbehov internt på reisemålet 3. Antall ladepunkt dedikert for elektrisk kjøretøy 	

<p>C4-5 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å redusere energiforbruk</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Energiforbruk for alle reiselivsbedrifter i kWt pr. gjestedøgn 2. Andel reiselivsbedrifter som har gjennomført energibesparende tiltak siste tre kalenderår 3. Antall iverksatte tiltak for minimering av lys- og støyforurensning fra reiselivsbedriftene 	
<p>C4-6 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å øke andelen av fornybar energi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel energibruk pr år dekket av fornybare energikilder 	
<p>C4-7 Destinasjonsledelsen skal arbeide for redusert forbruk og høy kvalitet på vannressursene</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vannforbruk – kvantitet årlig 2. Renhetsgrad drikkevann (Kimtall) 3. Årlig kontroll av renhetsgrad i badevann 	
<p>C4-8 Destinasjonen skal besørge et tilstrekkelig antall returpunkter for avfallshåndtering</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antall returpunkt(er) for kildesortert avfall fra fritidsboliger på relevante (minimum 3) fraksjoner 2. Antall toaletter og avfallsreturpunkter som er tilrettelagt på naturlige samlingspunkter og med tømmefrekvens etter behov: <ul style="list-style-type: none"> - i utmark - i sentrumsområder 3. Antall tømmestasjoner for bil 	
<p>C4-9 Reiselivsbedrifter skal kildesortere sitt avfall</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel av reiselivsbedrifter som kildesorterer på relevante (minimum 3) fraksjoner 2. Andel av kommersielle senger i turistområder med tilrettelegging for kildesortering på relevante (minimum 3) fraksjoner 	
<p>C4-10 Reisemålet har et system for å oppmuntre bedrifter til å redusere, gjenbruke og resirkulere avfall</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel av avfallsproduksjonen til fjernvarme og/eller gjenvinning 2. Avhendes eventuell gjenværende fast avfall som ikke gjenbrukes eller resirkuleres på en sikker og miljøvennlig måte 	

<p>C4-11 Destinasjonsledelse og kommunen(e) skal i alle relevante anskaffelser stille miljøkrav som et tildelingskriterie vektet med minimum 10%</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antall kommunale anskaffelser hvor tildelingskriteriet miljøkrav er vektet med minimum 10% 2. Antall anskaffelser i destinasjonsledelsen hvor tildelingskriteriet miljøkrav er vektet med minimum 10% 	
<p>C4-12 Reisemålet har et system for å identifisere utfordringer og muligheter knyttet til klimaendringer</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er utfordringer og muligheter knyttet til klimaendringer identifisert 2. Har kommunen(e) klimatilpasningsstrategier som inkluderer utvikling, lokalisering, utforming og forvaltning av turistfasiliteter 	
<p>D Styrking av sosiale verdier</p>		
<p>D5-1 Destinasjonsledelsen skal innarbeide tiltak som bidrar til å skape gode holdninger til samfunnsansvar og fremme god gjesteatferd</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Har destinasjonsledelsen et strategisk dokument som omfatter etiske retningslinjer 2. Har destinasjonsledelsen tilrettelagt for/tatt initiativ til opplæring i samfunnsansvar for reiselivsnæringen på reisemålet 3. Er all markedskommunikasjon autentisk, realistisk og respektfull overfor gjester og lokalsamfunn 4. Er informasjon om reisemålet og forventning om gjestenes adferd (code of behavior) tilpasset og skalert til reisemålets gjestestruktur 	
<p>D5-2 Destinasjonsledelsen oppfordrer besøkende og lokalbefolkning til å arbeide frivillig for og/eller bidra til fellesgoder, kulturarv, og bevaring av biologisk mangfold</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antall tiltak som øker frivillig innsats for fellesgoder, kulturarv, og/eller bevaring av biologisk mangfold 	
<p>D6-1 Lokalsamfunnets ambisjoner, bekymringer og tilfredshet med reiselivsutviklingen blir målt, registrert og offentlig rapportert</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel innbyggere som er positive til reiselivssatsingen 2. Andel eiere av fritidsboliger som er positive til reiselivssatsingen 	

<p>D6-2</p> <p>Destinasjonsledelsen skal ta initiativ til og iverksette et opplæringsprogram for reiselivsansatte som inkluderer kunnskap om bærekraftig reiselivsutvikling</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel reiselivsbedrifter som deltar / har deltatt i opplæringsprogrammet 2. Andel reiselivsbedrifter hvor mer enn 60% av de ansatte har deltatt i opplæringsprogram 	
<p>D7-1</p> <p>Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt status og stolthet i reiselivsnæringen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antall kompetansehevende tiltak 2. Antall motivasjonshevende tiltak 3. Antall lærlingplasser / utplasseringer 	
<p>D7-2</p> <p>Reisemålet skal dedikere ressurser for å redusere sesongvariasjoner for reiselivet der det er naturlig, og arbeider for å balansere behovene til den lokale økonomi, samfunn, kultur og miljø</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel ansatte i reiselivsbedrifter av totalt antall ansatte på reisemålet 2. Antall tiltak for å øke antall helårs arbeidsplasser 	
<p>D7-3</p> <p>Destinasjonsledelsen skal arbeide for gode arbeidsforhold for ansatte i reiselivsnæringen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel medlemsbedrifter med HMS-plan oppdatert minimum hvert annet år 2. Antall registrerte skader på arbeidsplassene 3. Andel medlemsbedrifter som gjennomfører årlig medarbeiderundersøkelse/-samtale 	
<p>D8-1</p> <p>Destinasjonsledelsen skal gjennomføre gjesteundersøkelser i viktige kundesegmenter minimum hvert 2. år</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel gjester som: <ul style="list-style-type: none"> - er fornøyd med oppholdet - er misfornøyd med oppholdet - har registrert at reisemålet har iverksatt viktige miljøtiltak som energieffektivisering, kildesortering med mer - har mottatt informasjon fra reisemålet/bedriftene om bærekraftig reiseliv - har gjennomført gjenkjøp innen 5 år - opplever god lokalkunnskap på reisemålet 2. Fremstår reisemålet som bærekraftig 3. Antall iverksatte tiltak for å styrke gjesteopplevelsen på reisemålet, og som bygger på kunnskap fra gjesteundersøkelsen 	

<p>D8-2</p> <p>Reisemålet har et system for å overvåke, forebygge og offentlig rapportere risiko, helsefare og kriminalitet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Risikoanalyse for gjester på reisemålet og tiltaksplan for å minimere identifisert risiko er utarbeidet 2. Er sikkerhet og beredskap på et nivå som ivaretar reisemålets særegenhet og sesongmessige variasjoner 3. Avholdes det jevnlig møter mellom representanter for politi og/eller redningstjeneste og destinasjonsledelsen 	
<p>D8-3</p> <p>Destinasjonsledelsen skal arbeide for at reiselivsnæringen tilrettelegger for allmenn tilgjengelighet for mennesker med nedsatt bevegelse, syn, hørsel og astma/allergi, samt informerer om dette på sine nettsider</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel medlemsbedrifter som har fått informasjon om «De 7 prinsippene for universell utforming» og NS 11036 Universell Utforming – Tilgjengelige reiselivsopplevelser 2. Andel av opplevelses- og aktivitetsbedrifter, overnattingsbedrifter og serveringsbedrifter på reisemålet som er tilrettelagt ift brukergrupper med særskilt behov (som syn, hørsel, bevegelsehemming og astma/allergi) 3. Er informasjon om allmenn tilgjengelighet og tilrettelegging for mennesker med nedsatt bevegelse, syn, hørsel og astma/allergi tilgjengelig på destinasjonsselskapets nettsider og andre relevante flater 	
<p>E Økonomisk levedyktighet</p>		
<p>E9-1</p> <p>Selskapet som har destinasjonsledelsen er økonomisk levedyktig</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Akkumulert positivt driftsresultat de siste 3 år 2. Selskapets egenkapital i prosent av driftsinntekter 	
<p>E9-2</p> <p>Omsetning og økonomisk verdiskaping på reisemålet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvor stor økonomisk verdiskaping genererer reiselivet 2. Årlig omsetning fra alle reiselivsbedrifter delt på antall gjestedøgn 3. Akkumulert resultat for destinasjonsledelsens kommersielle eiere/medlemmer forrige regnskapsår er positiv 	
<p>E9-3</p> <p>Ringvirkninger på reisemålet skal overvåkes</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Økonomiske ringvirkninger av reiselivet (direkte og indirekte konsum) 2. Kvalitative ringvirkninger (infrastruktur og servicetilbud) 	
<p>E10-1</p> <p>Destinasjonsledelsen skal overvåke utviklingen i gjestedøgn</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antall gjestedøgn i fritidsboliger per år 2. Fordeling av kommersielle gjestedøgn per år per marked 3. Andel varme senger ift. antall innbyggere 	

<p>E10-2 Det skal tilrettelegges for vekst i lavsesong</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Finnes det en plan for vekst i lav- og skuldersesong(er) som ikke er eldre enn 3 år, eller er revidert innenfor siste 3 år 2. Antall kommersielle gjestedøgn per måned siste 3 år 3. Antall kommersielle produkter i lavsesong 	
<p>E10-3 Det skal arbeides aktivt for å maksimere bruken av tilgjengelige kommersielle senger</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Beleggsprosent i kommersielle (varme) senger i gjennomsnitt for året, og fordelt per måned 2. Senget i fritidsboliger (kalde senger) i % av total overnattingskapasitet 	
<p>E10-4 Destinasjonsledelsen støtter opp om lokale små og mellomstore bedrifter som fremmer og utvikler bærekraftige produkter og tjenester basert på områdets natur og kultur. Disse kan inkludere mat og drikke, håndverk, kunst, guiding, landbruksprodukter etc.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel av reiselivsbedrifter som aktivt markedsfører og selger lokalt produserte bærekraftige varer og tjenester 2. Oppfordrer destinasjonsledelsen reiselivsbedriftene til å foreta lokale innkjøp 	